

Är vi förhoppningsvis på väg att utrota HPV-relaterad cancer?

REKOMMENDATION OM KOMPLETTERANDE VACCIN TILL MÄN VÄLKOMNAS

En **intressant** artikel i detta nummer av Läkartidningen argumenterar för nyttan av en bred HPV-vaccination med kompletterande vaccination (»catch up«-vaccination) även för män och belyser närmare HPV-relaterad cancer hos män. Man tar också upp frågan, som stötts och blötts under lång tid, om nyttan av analcancercreening hos män som har sex med män.

Arne Wikström, docent, överläkare, dermatologi och venerneologi, Karolinska universitetssjukhuset, Stockholm; institutet för medicin, Karolinska institutet
● arne.wikstrom@region-stockholm.se

Erbjudande om HPV-vaccination till flickor i årskurs 5-6 har implementerats i Sverige sedan 2012. Från början gavs 3 doser av vaccinet, men studier hos barn har visat att tvådoschema är lika bra. Vaccinet har visat sig vara mycket effektivt, utan att ge upphov till några farliga biverkningar. Sjunkande incidens av kondylom är den tidigaste markören för vaccineffektivitet och har observerats i ett flertal länder [1]. Kondylom orsakar, trots sin kliniskt benigna karaktär, mycket lidande och ses glädjande nog numera sällan i de yngre åldersgrupperna. Antalet HPV-relaterade genitila dysplasier hos kvinnor har också minskat markant [1]. Jämfört med många länder i Europa har Sverige en mycket god vaccinationstäckning. Som framförs i artikeln fick under 2022 88 procent av flickor 2 doser vaccin, och pojkar har en nästan lika hög täckning (83 procent). Pojkarna kom in senare i det allmänna vaccinprogrammet, år 2020. En långvarig diskussion föranledde detta beslut. Redan innan pojkar inkluderades i det allmänna vaccinations-

programmet såg man att de drog nytta av vaccinationen av flickor genom så kallad flockimmunitet. Denna har dock visat sig endast gynna heterosexuella unga män och inte män som har sex med män.

För att andelen vaccinerade i den yngre åldersgruppen ska bli högre erbjuds kvinnor födda 1994-1999 nu i många regioner kompletterande vaccination. Målet på sikt är att

»Det finns många argument för införande av sådan kompletterande vaccination även för ovaccinerade unga män.«

helt utrota cervixcancer, den vanligaste HPV-relaterade cancerformen. WHO arbetar nu aktivt för detta. Som definitionen av utrotning anges på global nivå färre än 4 fall per 100 000 kvinnor, och detta bedöms inte som ett helt realistiskt mål [2]. I en nyligen publicerad medicinsk kommentar i Läkartidningen skriver Joakim Dillner att den näst vanligaste HPV-typen i cervixcancer (HPV 18) numera nästan inte alls hittas hos unga kvinnor [3]. På motsvarande sätt borde den viktigaste onkogen HPV-typen (HPV 16) kunna bli ovanligare.

Det finns många argument för införande av sådan kompletterande vaccination även för ovaccinerade unga män. Generellt har män inte lika hög täckningsgrad i och med att man kom i gång senare med vaccinationen av pojkar. Bördan av HPV-relaterad cancer som drabbar män, alltså analcancer, munhålecancer (främst i tonsiller och tungbas) samt peniscancer, skulle också minska. Författarna av artikeln i detta

nummer betonar att en påtaglig ökning av incidensen av analcancer och vissa typer av munhålecancer har skett under senare år. Dessa tumörer är oftast orsakade av HPV 16.

Hur stor andel av befolkningen som vaccineras är förstas också av avgörande betydelse. Finska studier har räknat på scenarier med olika grad av vaccinations-täckning. En täckningsgrad på 95 procent krävs för att i princip utrota HPV 16 om man endast vaccinerar kvinnor, medan en täckningsgrad på 74 procent räcker vid könsneutral vaccination [4]. Kvinnor gynnas också i och med att man vid vaccination av alla kön skulle få mindre cirkulerande onkogen HPV i populationen. Glädjande nog har Folkhälsomyndigheten nyligen kommit ut med en rekommendation om att få till stånd ett program för »catch up«-vaccination även för unga män. Enligt deras beräkningar är detta kostnadseffektivt [5]. Vi välkomnar detta beslut! ○

● Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Arne Wikström har deltagit i kliniska prövningar av Gardasil-4 och Gardasil-9. Studierna är avslutade för mer än 5 år sedan.

Citera som: *Läkartidningen*. 2025;122:24122

HUVUDBUDSKAP

- HPV-relaterad cancer drabbar även män.
- Vid könsneutral vaccination räcker det med en lägre täckningsgrad för en god förebyggande effekt.
- Kompletterande vaccination till unga kvinnor har implementerats i många regioner.
- Folkhälsomyndigheten rekommenderar nu kompletterande vaccination även för unga män då detta anses kostnadseffektivt.

REFERENSER

1. Wikström A, Elfgrén K. HPV-vacciner effektiva och säkra. Nu diskuteras möjligheten att utrota livmoderhalscancer. *Läkartidningen*. 2021;118:21061.
2. Global strategy to accelerate the elimination of cervical cancer as a public health problem. Geneva: World Health Organization; 2020.
3. Dillner J. Minnesord över humant papillomavirus typ 18. *Läkartidningen*. 2024;121:24055.
4. Vänske S, Luostarinen T, Baussano I, et al. Vaccination with moderate coverage eradicates oncogenic human papillomaviruses if a gender-neutral strategy is applied. *J Infect Dis*. 2020;222(6):948-56.
5. Behov av och kostnader för vaccination mot humant papillomavirus (HPV). Kunskapsunderlag om catch-up-vaccination av pojkar och män och riktade insatser till specifika grupper. Solna/Östersund: Folkhälsomyndigheten; 2024. Artikelnr 24075.

SUMMARY

Are we hopefully on the way to eradicating HPV-related cancer?

An interesting article in this issue of *Läkartidningen* argues for the benefit of a broad HPV vaccination with catch-up vaccination also for men, and sheds more light on HPV-related cancer in men. There has been an increase of HPV-related anal and oropharyngeal cancer in recent years, but no screening methods for these cancers have been implemented. A gender neutral catch-up vaccination would help to decrease the burden of oncogenic HPV in society, and would also be beneficial for females. Swedish authorities have now come to the conclusion that catch-up vaccination of men would be cost-effective, a decision that we strongly support.